

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Допущено до захисту
Завідувач кафедри бухгалтерського
обліку, аналізу та аудиту

(підпис)
«____» _____ 2026 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)

за освітньою програмою
«Облік, аудит і податковий консалтинг»
(назва освітньої програми)

на тему **«Система обліку, аналізу і аудиту доходів діяльності та напрями її
удосконалення на прикладі ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»**
(назва теми)

Виконавець:
Студент 4 курсу ФМОІТ
Аранович Едуард Станіславович _____
(Прізвище, і'мя, по-батькові) /підпис/

Науковий керівник:
д.е.н., професор
(науковий ступінь, вчене звання)
Лоханова Наталія Олексіївна _____
(Прізвище, і'мя, по-батькові) /підпис/

ОДЕСА-2026

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ.....	7
1.1. Доходи діяльності як об'єкт обліку і аудиту.....	7
1.2. Порядок визнання, оцінки і обліку доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг.....	8
1.3. Порядок обліку інших операційних доходів	12
1.4. Порядок обліку доходів фінансової і інвестиційної діяльності.....	15
1.5. Деякі напрями поліпшення обліку доходів у сучасних умовах господарювання підприємств.....	17
РОЗДІЛ 2 ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» ТА ПРОПОЗИЦІЇ З ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ.....	21
2.1. Загальна характеристика ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ».....	21
2.2. Аналіз загальноекономічних показників діяльності Товариства.....	25
2.3. Порядок документального оформлення операцій по формуванню доходів у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»	30
2.4. Особливості обліку доходів видів діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИПРОМ».....	32
РОЗДІЛ 3. АУДИТ І АНАЛІЗ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРАТ «ОДЕСАВИПРОМ».....	36
3.1. Мета, завдання і джерела аудиту доходів діяльності.....	36
3.2. Оцінка системи внутрішнього контролю доходів.....	38

3.3. Методичні підходи до проведення аудиту доходів діяльності на підприємстві.....	41
3.4. Аналіз структури і динаміки доходів діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ».....	45
ВИСНОВКИ	55
Список використаних джерел	61
ДОДАТКИ	65

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Для будь-якого промислового підприємства доходи від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг та доходи інших видів діяльності є найважливішим об'єктом обліку, аналізу і аудиту, оскільки саме це становить основу діяльності.

Без налагодженої системи обліку не можливо ані розрахувати коректні показники виручки від реалізації через застосування різноманітних умов продажів з урахуванням укладених договорів з покупцями, ані визначити розмір інших операційних доходів, фінансових і інших доходів, а отже, визначити чистий фінансовий результат за видами діяльності і в цілому.

Пошуку напрямів удосконалення системи обліку доходів діяльності присвячено ряд досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів, наприклад, таких як: Ф. Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, Н. М. Ткаченко, О. А. Петрик, Л. В. Назарова, Ентоні А. Аткінсон, Бернар Колас, Йорг Бетге, Чарльз Хорнгрен, Ерік Аренс, Джеймс Лоббек тощо.

Між тим, не зважаючи на те, що питання обліку доходів майже постійно знаходяться в полі досліджень, продовжують зберігатися дискусійні моменти, що пов'язано зі складністю умов постачання товарів відповідно до укладених договорів з контрагентами, що передбачають надання знижок, бонусів, розстрочок і відстрочок по оплаті тощо. Отже, дослідження теми обліку, аналізу і аудиту доходів діяльності є актуальним.

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є доходи видів діяльності промислового підприємства.

Предметом дослідження є система обліку, аналізу і аудиту доходів за видами діяльності промислового підприємства (операційних, фінансових і інших) на базі ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ».

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів обліку, аналізу і аудиту доходів діяльності за даними ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» і пошук напрямів удосконалення системи обліку.

Завдання дослідження у кваліфікаційній роботі стосуються таких аспектів:

- дослідити склад, класифікацію, порядок визнання і оцінки доходів за видами діяльності промислового підприємства;
- розглянути порядок ведення бухгалтерського обліку доходів від реалізації товарів, робіт, послуг;
- дослідити порядок обліку інших операційних доходів, фінансових доходів і інших доходів, що стосуються інвестиційної діяльності;
- надати загальну економічну характеристику підприємства – бази дослідження – ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»;
- проаналізувати особливості обліку доходів від реалізації, інших операційних доходів, фінансових і інших доходів на підприємстві – ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»;
- встановити недоліки діючої практики обліку доходів на підприємстві і надати рекомендації щодо їх усунення, а також в цілому поліпшення облікової системи;
- дослідити мету, завдання і джерела аудиту доходів підприємства за видами діяльності;
- оцінити систему внутрішнього контролю доходів у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»;
- описати методичні підходи до аудиту доходів промислового підприємства;
- провести аналіз складу, структури і динаміки доходів за видами діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» тощо.

Інформаційною базою дослідження є Закони України, нормативні документи, що регламентують питання обліку і аудиту; МСФЗ, НП(С)БО, МСА; сучасна література з питань дослідження; інформація з інформаційно-аналітичної платформи YouControl; практичний матеріал ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» в частині облікової політики, фінансової звітності, первинних документів з обліку доходів та інші.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел з найменувань, таблиць і додатків. Основний зміст роботи викладено на 60 сторінках.

Список використаних джерел складається з 30 найменувань. Кваліфікаційна робота містить 9 таблиць, 4 рисунка, 4 додатки.

Апробація результатів дослідження. Матеріали кваліфікаційної роботи отримали апробацію шляхом оприлюднення отриманих результатів на Міжнародній науково-практичній студентській конференції ФМОІТ 21.04.2026 року.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОБЛІКУ ДОХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1. Доходи діяльності як об'єкт обліку і аудиту

Комерційні підприємства зазвичай ставлять на меті власної господарської діяльності отримання прибутку, для формування якого необхідно здійснення процесу реалізації та інших операцій, в ході яких виникають різноманітні доходи діяльності.

Суть доходів в контексті їх визначення регламентована НП(С)БО 1 і НП(С)БО 15.

Для промислового підприємства, яким є ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ», доходи діяльності виступають не просто як бухгалтерська категорія, а як головний індикатор життєздатності бізнесу та основне джерело самофінансування. Як об'єкт дослідження, доходи поєднують у собі юридичний факт виконання зобов'язань перед клієнтом та економічний факт приросту капіталу підприємства.

З погляду обліку, дохід є багатогранною категорією, яка вимагає чіткої класифікації за джерелами походження та методами оцінки. Основна складність обліку доходів полягає в особливості їх нарахування в момент переходу права власності на продукцію, товари, роботи, послуги. Облік має фіксувати дохід не в момент отримання грошей на рахунок, а в момент передачі контролю.

Для виноробного підприємства об'єктом обліку є:

1) Основний дохід від реалізації продукції, тобто виручка від реалізації вина та коньяків, яка має бути очищена від непрямих податків (акцизу та ПДВ).

Головним завданням обліку доходів від реалізації продукції, товарів є забезпечення ідентифікації етапів виконання контрактів на поставку покупцю. Кожна відвантажена партія продукції, товару має бути трансформована в

обліковий запис, що відповідає принципу відповідності доходів і витрат, оскільки прибуток визнається лише тоді, коли, по-перше, відображається сума визнаного доходу і, по-друге, сформовано повну собівартість реалізованої одиниці продукції, товарів.

2) Інші операційні доходи, зокрема, дохід від продажу вторинної сировини, операційної оренди активів, операційних курсових різниць, безкоштовної передачі активів, відшкодування раніше списаних активів тощо.

3) Фінансові доходи, виникнення яких пов'язано з фінансовою діяльністю, зазвичай, із застосуванням фінансових інструментів. Фінансові доходи представлені доходами у вигляді відсотків і дивідендів отриманих.

4) Інші доходи, які пов'язуються з інвестиційною діяльністю. До інших доходів відносяться доходи від реалізації фінансових інвестицій, від неопераційних курсових різниць тощо.

З позицій аудиту доходи є зоною найвищого ризику. Це пов'язано з природним прагненням бізнесу продемонструвати кращі результати (завищення доходу) або маніпулювати податковим навантаженням (заниження). Саме тому, доходи майже при всіх аудиторських перевірках є обов'язковим об'єктом перевірки.

Якщо облік доходів на підприємстві зосереджений на процесі фіксації, то аудит - на процесі верифікації цих показників.

Таким чином, доходи як об'єкт обліку та аудиту є основою для визначення чистого прибутку, що зрештою визначає інвестиційну привабливість та майбутній розвиток підприємства.

1.2. Порядок визнання, оцінки і обліку доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг

Методологія відображення доходів діяльності на ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» базується на принципах нарахування та відповідності.

Дохід від реалізації – це результат завершеного циклу створення вартості, який потребує точного відображення в облікових регістрах.

При визнанні доходу виконуються п'ять послідовних кроків (умов):

1) Ідентифікація договору. Цей крок передбачає наявність юридично оформленої угоди з покупцем чи замовником.

2) Визначення обов'язків до виконання за договором. На цьому кроці отримується чітке розуміння того, що саме має поставлятися на підставі договору - партія продукцію, товару, послуги з розшифруванням асортименту тощо.

3) Визначення ціни операції. Цей крок стосується встановлення вартості з урахуванням акцизного податку та ПДВ, які згодом вираховуються з виручки, а також суми чистого доходу від реалізації.

4) Розподіл ціни. На цьому кроці, у випадку, якщо контракт передбачає декілька видів обов'язків до виконання, наприклад, в частині послуг з доставки і самого товару, ціна має бути розподілена між всіма складовими договору.

5) Визнання доходу в момент виконання обов'язків продавця. Цей крок є ключовим момент, який стосується передачі контролю.

Для ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» контроль вважається переданим, коли продукція відвантажена і завантажена в транспорт або доставлена до його складу залежно від конкретних умов поставки з клієнтом відповідно до Incoterms.

Крім визнання доходу від реалізації, не менш важливе значення має порядок його оцінки.

Оцінка доходу під час реалізації продукції, товарів, робіт, послуг здійснюється за справедливою вартістю отриманої винагороди. Проте цей процес має свої нюанси, пов'язані з очищенням від податків, оскільки валова виручка зменшується на суму ПДВ та акцизного збору. В обліку доходів відображається чистий дохід, який належить підприємству. Також специфічним є необхідність врахування змінних величин. Якщо договір поставки передбачає знижки за обсяг або бонуси покупцю, оцінка доходу має

бути зменшена на очікувану суму цих знижок вже в момент відвантаження. При бартерних операціях (операціях обміну на неподібні активи), наприклад, у разі обміну продукції на сировину (вино на виноматеріал), дохід від реалізації оцінюється за справедливою вартістю отриманих активів.

Бухгалтерський облік реалізації продукції і товарів має бути організований таким чином, щоб забезпечити деталізацію за кожною групою продукції, товарів та кожним контрагентом.

Синтетичний облік доходів від реалізації продукції ведеться на субрахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції» (для власного вина) або 702 «Дохід від реалізації товарів» (якщо перепродається супутня продукція).

До основних бухгалтерських записів з реалізації продукції відносяться операції, наведені в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Облік основних господарських операцій від реалізації продукції,
товарів, робіт, послуг

№ п/п	Операції	Дебет	Кредит	Документ
1	2	3	4	5
1	Відображено суму доходу від реалізації продукції разом з сумою непрямих податків	36	701	Видаткова накладна
2	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ під час реалізації продукції	701	641	Податкова накладна
3	Відображено акцизний податок під час реалізації підакцизних товарів	701	641 Акцизний податок	Розрахунок акцизу

1	2	3	4	5
4	Наприкінці місяця чистий дохід від реалізації продукції списується на фінансовий результат	701	791	Розрахунок фінансового результату
5	Відображено суму доходу від реалізації товарів разом з сумою непрямих податків	36	702	Видаткова накладна
6	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ під час реалізації товарів	702	641	Податкова накладна
7	Наприкінці місяця чистий дохід від реалізації товарів списується на фінансовий результат	702	791	Розрахунок фінансового результату
8	Відображено суму доходу від реалізації послуг разом з сумою непрямих податків	36	703	Видаткова накладна
9	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ під час реалізації послуг	703	641	Податкова накладна
10	Наприкінці місяця чистий дохід від реалізації послуг списується на фінансовий результат	703	791	Розрахунок фінансового результату
11	Відображено повернення продукції чи товарів покупцем	704	35	Накладна на повернення продукції
12	Відсторновано податкове зобов'язання з ПДВ під час повернення продукції	704 – червоним сторно	641 – червоним сторно	Коригування до податкової накладної
13	Списана вартість повернутої продукції, товарів на фінансовий результат	791	704	Розрахунок фінансового результату

Джерело: складено автором.

Аналітичний облік доходів від реалізації на виноробному підприємстві надає інформацію в розрізі торгових марок вин, типів тари (скло, bag-in-box) та регіонів збуту. Це необхідно для стратегічного аналізу, особливо зважаючи на те, що чистий дохід ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» у 2025 році зріс до 490,6 млн грн, що вимагає більш жорсткої деталізації аналітики для контролю прибутковості в розрізі номенклатури.

Таким чином, правильне поєднання моменту визнання, точності оцінки та деталізації обліку дозволяє менеджменту бачити реальну картину отримання доходів від основної діяльності підприємства по реалізації продукції і товарів, а також ефективності його комерційної політики.

1.3. Порядок обліку інших операційних доходів

Облік інших операційних доходів ведеться на рахунку 71 «Інші операційні доходи».

Рахунок 71 є «збірним» рахунком, де відображаються всі надходження від операційної діяльності, крім доходів від основної діяльності по реалізації продукції, товарів, робіт, послуг.

Для ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» використання цього рахунку часто пов'язане з побічними аспектами виробничого циклу.

Типовими операціями для підприємства на рахунку 71 є:

- відображення надлишків, виявлених при інвентаризації готової продукції або виноматеріалів;
- відображення доходу від операційної оренди;
- відображення доходу від операційних курсових різниць;
- відображення доходу від реалізації виробничих запасів, наприклад, продаж допоміжних матеріалів (наприклад, надлишку етикеток, корків або картонної тари іншому підприємству);

- оприбуткування відходів під час визнання вартості макухи, гребенів винограду або інших відходів виробництва, які надалі будуть реалізовані (наприклад, для виготовлення добрив);

- списання кредиторської заборгованості, якщо минув термін позовної давності (3 роки) за боргом перед постачальником чи кредитором тощо.

Склад і основні бухгалтерські записи з відображення інших операційних доходів наведені в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Облік основних господарських операцій з відображення інших операційних доходів

№ п/п	Операції	Дебет	Кредит	Документ
1	2	3	4	5
1	Відображено суму доходу від визнання активів і зміни вартості активів, що визнаються за справедливою вартістю	20, 27	710	Накладна про оприбуткування запасів, що визнаються за справедливою вартістю
2	Відображено дохід від купівлі-продажу іноземної валюти	333, 334	711	Виписка банку, довідка бухгалтера
3	Відображено дохід від реалізації інших оборотних активів	36, 377	712	Видаткова накладка
4	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ під час реалізації товарів	712	641	Податкова накладна
5	Відображено суму доходу від операційної оренди активів	377	713	Акт виконаних послуг з оренди

1	2	3	4	5
6	Нараховано податкове зобов'язання з ПДВ під час нарахування доходу від операційної оренди	713	641	Податкова накладна
7	Відображено доходи від операційної курсової різниці по коштах і розрахунках в іноземній валюті	312, 314, 334, 362, 632, 377, 685 тощо	714	Розрахунок курсових різниць
8	Відображено суму доходу від отриманих штрафів, пені, неустойок	311	715	Виписка банку
9	Нараховано відшкодування від раніше списаних активів	377	716	Довідка бухгалтера
10	Відображено дохід від списання кредиторської заборгованості по завершенню строку позовної давнини	63, 685	717	Довідка бухгалтера
11	Відображено дохід від безкоштовно отриманих активів	20, 22, 26, 28 тощо	718	Прибуткова накладна
12	Оприбутковано надлишки запасів від інвентаризації	20, 22, 26, 28 тощо	719	Прибуткова накладна
13	Списані інші операційні доходи на фінансовий результат	791	710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719	Розрахунок фінансового результату

Джерело: складено автором.

1.4. Порядок обліку доходів фінансової і інвестиційної діяльності

Облік фінансових доходів ведеться на рахунках 72 «Доходи від участі в капіталі» і 73 «Інші фінансові доходи».

Облік фінансових доходів на підприємстві відображає приріст капіталу внаслідок фінансових інвестицій та операцій з капіталом. Такі доходи визнаються у звітному періоді їх виникнення на основі принципу нарахування, незалежно від фактичного часу отримання грошових коштів на рахунки компанії.

На субрахунку рахунку 72 «Дохід від участі в капіталі» відображається прибуток від інвестицій в асоційовані, спільні чи дочірні компанії.

На рахунку 73 відображаються нараховані дивіденди, відсотки за депозитами, а також доходи від фінансової оренди (лізингу) та дисконтування заборгованості.

Склад і основні бухгалтерські записи з відображення фінансових доходів наведені в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Облік основних господарських операцій з відображення фінансових доходів

№ п/п	Операції	Дебет	Кредит	Документ
1	2	3	4	5
1	Відображено суму доходу від участі в капіталі за інвестиціями в дочірні, асоційовані і спільні підприємства	14	72	Довідка бухгалтера
2	Відображено дохід у вигляді дивідендів, що підлягають отриманню	373	731	Рішення про отримання дивідендів

Продовження табл.1.3

1	2	3	4	5
3	Відображено дохід від нарахованих відсотків до отримання за депозитами та іншими фінансовими інструментами	373	732	Довідка бухгалтера про нарахування відсотків, виписки банку тощо
4	Відображено нарахування суми амортизації дисконтів і премій по фінансових інструментах на фінансові доходи	377, 18	733	Розрахунок амортизації дисконтів і премій по фінансових інструментах

Джерело: складено автором.

Облік інших доходів ведеться на рахунку 74 «Інші доходи», який використовується для обліку доходів інвестиційної діяльності.

До цієї категорії на ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» належать надходження від реалізації фінансових інвестицій, необоротних активів (наприклад, старого обладнання чи транспорту), а також доходи від безоплатно одержаних активів та ліквідації об'єктів основних засобів. Такі операції відображаються за кредитом рахунку 74 у кореспонденції з рахунками грошових коштів, розрахунків з дебіторами або капіталу (у разі дооцінки) та інше.

Склад і основні бухгалтерські записи з відображення інших доходів наведені в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Облік основних господарських операцій з відображення інших доходів

№ п/п	Операції	Дебет	Кредит	Документ
1	2	3	4	5
1	Відображено суму доходу від зміни вартості фінансових інструментів	14, 35	740	Довідка бухгалтера

1	2	3	4	5
2	Відображено дохід від реалізації фінансових інвестицій	377	741	Акт про передачу цінних паперів, рахунок
3	Відображено дохід від відновлення корисності необоротних активів	10, 11, 12	742	Довідка бухгалтера про визначення доходу від відновлення необоротних активів
4	Відображено дохід від неопераційної курсової різниці від перерахунку розрахунків по кредитах і позиках в іноземній валюті	602, 604, 502, 504	744	Розрахунок неопераційних курсових різниць
5	Відображено дохід від безоплатно одержаних необоротних активів	424	745	Довідка бухгалтера
6	Відображено відходи від списання необоротних активів	209	746	Прибуткова накладна

Джерело: складено автором.

1.5. Деякі напрями поліпшення обліку доходів у сучасних умовах господарювання підприємств

Система обліку доходів є більшою мірою жорстко регламентованої діючими стандартами обліку і звітності – МСФЗ 15 «Виручка за договорами з контрагентами» або НП(С)БО 15 «Дохід» залежно від застосовної Концептуальної основи.

Між тим, не зважаючи на це, можуть бути виділені деякі напрями поліпшення обліку доходів.

На основі аналізу сучасних тенденцій розвитку обліку можна визначити деякі пропозиції щодо вдосконалення обліку доходів на промислових підприємствах, до яких відноситься ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ», зокрема, такі:

1. Перехід до багатовимірного аналітичного обліку доходів від реалізації.

Поточна система обліку доходів дуже часто обмежується загальними сумами за операціями з контрагентами. Для поліпшення системи можна запропонувати впровадити облік доходів у розрізі додаткових аналітичних ознак:

- за маржинальністю продуктів з виділенням окремих субрахунків для преміальних лінійок вин, мас-маркету та супутньої продукції. Це дозволить оперативно виявляти, які позиції зменшують валову рентабельність;

- за каналами збуту з диференціацією доходів від прямих продажів в Україні, дистриб'юторів та експорту та таке інше.

2. Автоматизація обліку «змінної винагороди», у випадку її наявності в договорах.

Однією з найбільших проблем промислових підприємств є ретро-бонуси та знижки торговельним мережам, які часто обліковуються як витрати, а не зменшення доходу. Для поліпшення обліку рекомендується впровадження в облікову систему алгоритму автоматичного резервування знижок. При кожному відвантаженні система має автоматично нараховувати «очікуваний бонус» на підставі умов договору з мережею, зменшуючи чистий дохід періоду. Це забезпечить виконання принципу обачності та реалістичність показників у Формі №2.

3. Інтеграція CRM-системи з бухгалтерським модулем.

Для промислового підприємства важливо синхронізувати відображення комерційних пропозицій з обліковими записами. Створення єдиного інформаційного простору між відділом продажів та бухгалтерією значно полегшує роботу системи в цілому, за рахунок того, що дозволяє автоматично

звіряти ціни в накладних із затвердженими прайс-листами та умовами акцій, мінімізуючи ризик помилок при ручному введенні даних та запобігаючи несанкціонованим знижкам.

4. Удосконалення обліку побічних доходів.

Виробництво вина генерує значну кількість відходів (вижимки, гребені), які можуть бути джерелом додаткового доходу. Впровадження регламенту обов'язкового оприбуткування вторинної сировини за справедливою вартістю на рахунок 719 «Інші операційні доходи» дозволяє підвищити прозорість обліку та стимулювати менеджмент до пошуку ринків збуту для відходів виробництва, що прямо впливає на загальний фінансовий результат.

5. Впровадження системи внутрішнього комплаєнсу доходів. З огляду на зростання виручки в 2025 році порівняно з 2024 роком майже на 50%, контроль за повнотою доходів стає пріоритетом. Регулярне проведення процедури автоматичної звірки залишків на складі, обсягів реалізації та зареєстрованих податкових накладних дозволяє забезпечити мінімізацію ризиків приховування доходів або їх подвійного відображення, що критично для успішного проходження зовнішнього аудиту.

Впровадження цих кроків дозволить ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» перетворити систему обліку з реєстратора минулих подій на активний інструмент управління прибутковістю, що є особливо важливим при падінні рентабельності продажів.

Висновки до розділу 1.

На підставі ознайомлення з теоретичними засадами обліку доходів можна зробити такі основні висновки:

1. Облік доходів діяльності ведеться на пасивних рахунках класу 7, зокрема, 70, 71, 72, 73 і 74 з урахуванням видів діяльності підприємства – основної, іншої операційної, фінансової та інвестиційної.

2. Для цілей обліку дуже важливе значення має коректне визнання доходів, яке зазвичай прив'язане до моменту переходу контролю на продукцію, товари, роботи, послуги.

3. Оцінку доходів здійснюють за справедливою вартістю відшкодування, що підлягає отриманню продавцем.

4. Облік доходів становить найбільш значущу і водночас ризикову ділянку, оскільки саме з ним пов'язуються більшість маніпуляцій показниками фінансової і податкової звітності.

5. Облік доходів у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» здійснюється з повним дотриманням вимог діючих нормативних актів, водночас, поліпшення системи обліку може бути пов'язано з удосконаленням аналітичного обліку, роботи інформаційної системи, а також налагодженням обліку побічних доходів діяльності виноробного підприємства.

РОЗДІЛ 2 ДІЮЧА ПРАКТИКА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» ТА ПРОПОЗИЦІЇ З ЇЇ УДОСКОНАЛЕННЯ

2.1. Загальна характеристика ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Базою дослідження в роботі обрано ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ОДЕСАВИНПРОМ" (скорочена назва - ПРАТ "ОДЕСАВИНПРОМ"), код ЄДРПОУ 00412027.

Датою реєстрації Товариства є 18.11.2002 року, отже, станом на початок 2026 року воно працює 23 роки 5 місяців.

Місцезнаходженням Товариства є: Україна, 68262, Одеська обл., Білгород-Дністровський р-н, село Розівка, вул. Французький бульвар, буд. 1А.

Розмір статутного капіталу становить 44 278 420,00 грн.

Власниками акцій і кінцевими бенефіціарами Товариства є:

1) Братінов Василь Іванович, прямий вирішальний вплив з відсотком частки статутного капіталу 67,94%;

2) Братінов Ігнат Васильович, прямий вирішальний вплив з відсотком частки статутного капіталу 27,3%.

Кількість працівників згідно з фінансовою звітністю Товариства становить 55 осіб.

Станом на 31.12.2025

Видами діяльності ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» є: основний КВЕД 11.02 Виробництво виноградних вин, а також інші:

11.01 Дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв

11.03 Виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин

11.04 Виробництво інших недистильованих напоїв із зброджуваних продуктів

46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин

46.34 Оптова торгівля напоями

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля

47.25 Роздрібна торгівля напоями в спеціалізованих магазинах та інші.

Основною метою Товариства є відкриття світові справжнього українського вина, пропонуючи високу якість за чесну ціну.

Якість продукції Товариства починається з ефективної системи внутрішнього контролю, тому управлінський персонал здійснює управління всіма етапами виробництва самостійно, починаючи від джерела сировини, оскільки Товариство здійснює постійний догляд за власними виноградниками та суворо відбирає сировину перед розливом; майстрів, що здійснюють безпосереднє керування процесами - команди виноробів, що є експертами; до застосування надсучасних технологій, коли багаторічний досвід поєднується із сучасним обладнанням, щоб покупці продукції Товариства могли насолоджуватися продуктом високої якості.

Товариство на сьогоднішній день володіє потужним ресурсним комплексом, що охоплює понад 1500 гектарів власних виноградників. Виробничий ланцюг складається з трьох заводів первинної переробки сировини, які розміщуються в селах Надєждівка, Зоря та Кулевча на Одещині та виноробні повного циклу ПрАТ «ОДЕСАВІНПРОМ» у Розівці.

Ключовою конкурентною перевагою ПРАТ «ОДЕСАВІНПРОМ» є територіальна наближеність виноградників до пунктів первинної переробки. Оптимізація логістичних процесів дозволяє мінімізувати інтервал між збором урожаю та етапом вініфікації, що забезпечує збереження органолептичних властивостей і цілісності сировини.

Товариство доводить своїм прикладом, що винятковий смак вина залежить від технічної досконалості, тому у технологічному процесі робиться акцент на використання інноваційного обладнання від лідерів галузі: Della Toffola Group, Bucher Vaslin та Zip Technologies. Суворий контроль на кожному етапі гарантує, що продукція Товариства відповідає найвищим світовим стандартам.

Виробничі масштаби ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» дозволяють забезпечувати ринок вин великими обсягами якісної продукції.

Станом на 01.01.2026 року загальна місткість парку зберігання становить 2,1 мільйона декалітрів. Завдяки роботі трьох сучасних ліній розливу, Товариством щороку випускається понад 27 мільйонів пляшок тихих вин та понад 12 мільйонів пляшок ігристого.

Потужність виробничого обладнання досягає 6000 пляшок на годину для тихих вин і коньяків, та 4500 пляшок для ігристих вин, що гарантує стабільність постачання навіть при найвищому попиті з боку вітчизняних і зарубіжних покупців.

Сортовий склад насаджень включає як міжнародні (Каберне Совіньйон, Мерло, Піно Нуар, Шардоне, Рислінг тощо), так і автентичні регіональні сорти (Одеський чорний, Фетеаска Альба). Більшість виноградників закладена у період 2007–2011 років. На поточному етапі лози перебувають у фазі повної продуктивності, що гарантує оптимальне поєднання кількісних показників урожайності та високих якісних характеристик ягоди.

Товариство працює з широкою палітрою вин, що включає 12 основних сортів. Фактично досягнути баланс між світовою класикою вин (це десь приблизно 75% європейських сортів) та унікальними локальними позиціями (приблизно 25% місцевих та регіональних сортів), що дозволяє створювати вина як для міжнародного ринку, так і для любителів українських вин.

Таблиця 2.1

Основний склад сортів продукції ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Сорт	Тип (колір)	Походження	Характеристики
1	2	3	4
Каберне Совіньйон	Червоний	Європейський	Лідер червоних вин, дає насичений колір та таніни.
Мерло	Червоний	Європейський	Класичний сорт, додає вину м'якості та фруктовості.
Піно Нуар	Червоний	Європейський	Витончений сорт, ідеальний для тихих та ігристих вин.

1	2	3	4
Сапераві	Червоний	Грузинський / Регіональний	Сорт-красильник, що дає глибокий колір та пряні ноти.
Одеський Чорний	Червоний	Місцевий (Україна)	Унікальний автохтонний сорт, візитівка Одещини.
Шардоне	Білий	Європейський	Основа для кращих білих вин та класичного ігристого.
Совіньйон Верт	Білий	Європейський	Дає легкі, свіжі вина з трав'янистими відтінками.
Рислінг	Білий	Європейський	Характеризується високою кислотністю та мінеральністю.
Піно Грі	Білий	Європейський	Відомий своїм повнотілим смаком та квітковим ароматом.
Аліготе	Білий	Європейський	Традиційний сорт для виробництва легких білих вин.
Фетеаска Альба	Білий	Місцевий / Регіональний	Стародавній сорт, що дає дуже ніжні та ароматні вина.
Іршаї Олівер	Білий	Європейський	Мускатний сорт з інтенсивним парфумованим ароматом.

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ
«ОДЕСАВІНПРОМ» [24]

Слід звернути увагу, що, крім вироблення власної продукції, ПРАТ «ОДЕСАВІНПРОМ» надає також повний спектр послуг із професійної обробки та розливу алкогольної продукції.

Виробничі потужності Товариства дозволяють працювати з різними категоріями напоїв, завдяки наявності трьох спеціалізованих ліній, а саме з розливу:

- тихих вин з продуктивністю до 6000 пляшок/год;
- ігристих вин, з яких працює високотехнологічна лінія швидкістю 4500 пляшок/год;

- міцних напоїв з потужністю розливу до 6000 пляшок/год.

Товариство має значний досвід реалізації успішних проектів для провідних українських брендів, забезпечуючи якість виконання та дотримання технологічних стандартів, зокрема, заводи Товариства реалізують проекти для великих ритейлерів та дистриб'юторів України. Деталі комерційних контрактів часто носять конфіденційний, між тим, основними напрямками розлив ексклюзивних лінійок вина під власними торговими марками для супермаркетів мереж АТБ, Сільпо, Metro, тощо, а також реалізація експортних проектів з виробництва вина за специфікаціями іноземних замовників для ринків Європи, Китаю та США.

2.2. Аналіз загальноєкономічних показників діяльності Товариства

Місце Товариства у секторі економіки, тобто її порядковий номер (ранг) серед інших фірм за напрямом основної діяльності, поранжованих за виручкою наведено на рис.2.1.

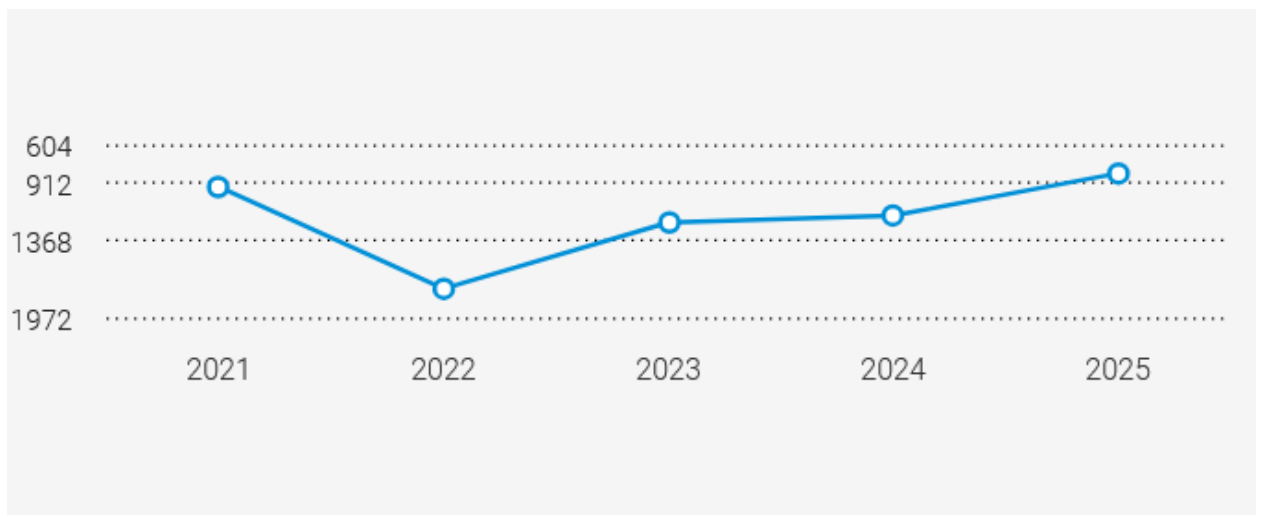

Рис.2.1. Місце ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» (ранг) за обсягом виручки в секторі економіки [6]

Джерело: складено автором на підставі даних інформаційно-аналітичної платформи YouControl

Висновки: Як видно з рис.2.1 ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» в 2025 році суттєво поліпшило свою стратегічну позицію на ринку, при тому така тенденція стабільного зростання зберігалась, починаючи з 2022 року.

Аналіз динаміки основних показників фінансової звітності Товариства наведено в табл.2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка основних показників балансу і Звіту про фінансові результати ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» у 2020-2025 роках

Показники	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1	2	3	4	5	6	7
Основні засоби	66 752 +13%	29 290 -56%	27 473 -6%	30 112 +10%	32 600 +8%	38 874 +19%
Необоротні активи	67 658 +10%	32 072 -53%	29 735 -7%	31 622 +6%	33 607 +6%	39 378 +17%
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	131 325 -25%	100 366 -24%	64 130 -36%	105 041 +64%	105 240 0%	202 613 +93%
Гроші та їх еквіваленти	32 -99%	3 333 +10316%	346 -90%	572 +65%	7 474 +1207%	2 407 -68%
Оборотні активи	223 729 -25%	191 469 -14%	164 719 -14%	224 276 +36%	259 254 +16%	379 656 +46%
Активи	291 387 -19%	223 541 -23%	194 454 -13%	255 898 +32%	292 861 +14%	419 034 +43%
Зареєстрований (пайовий) капітал	16 403 0%	16 403 0%	16 403 0%	16 403 0%	16 403 0%	44 278 +170%
Власний капітал	-17 944 -58%	-74 966 +318%	-93 229 +24%	-77 402 -17%	-58 880 -24%	-4 242 -93%
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	18 448 -40%	15 300 -17%	0 -100%	0 -	0 -	0 -
Короткострокові кредити банків	0 -100%	3 500 -	0 -100%	0 -	0 -	0 -
Поточні зобов'язання і забезпечення	290 883 -22%	283 207 -3%	287 683 +2%	333 300 +16%	351 741 +6%	423 276 +20%
Пасиви	291 387 -19%	223 541 -23%	194 454 -13%	255 898 +32%	292 861 +14%	419 034 +43%
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	464 352 -2%	341 508 -26%	137 059 -60%	275 031 +101%	330 262 +20%	490 641 +49%

Продовження табл.2.2

1	2	3	4	5	6	7
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	426 475 -2%	324 200 -24%	129 138 -60%	241 041 +87%	293 855 +22%	448 862 +53%
Валовий прибуток (збиток)	37 877	17 308	7 921	33 990	36 407	41 779
Фінансові результати від операційної діяльності	-1 521	-29 351	-16 002	14 754	17 957	26 020
Фінансовий результат до оподаткування (ЕВТ)	3 778	-30 503	-18 263	15 827	18 522	26 763
Чистий фінансовий результат	3 778	-30 503	-18 263	15 827	18 522	26 7

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» [6]

Висновки: Аналіз динаміки основних показників звітності, наведений в табл.2.2, доводить, що вартість необоротних активів збільшилась в звітному році порівняно з попереднім роком на 17%.

Вартість майна Товариства в 2025 році збільшилась майже на 43% порівняно з 2024 роком. У свою чергу в 2025 році також відбулося значне зростання показника чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг – на 48%. Між тим, собівартість реалізації продукції, товарів, робіт, послуг – збільшилася на 53%.

Деяко негативним чинником є суттєве зниження в 2025 році порівняно з 2024 роком грошових коштів та їх еквівалентів – на 68% і одночасне зростання дебіторської заборгованості – на 93%. Проблема неплатежів за реалізовану продукцію може становити проблему для Товариства, особливо в умовах дії воєнного стану в Україні.

Динаміка чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» наведена на рис.2.2.

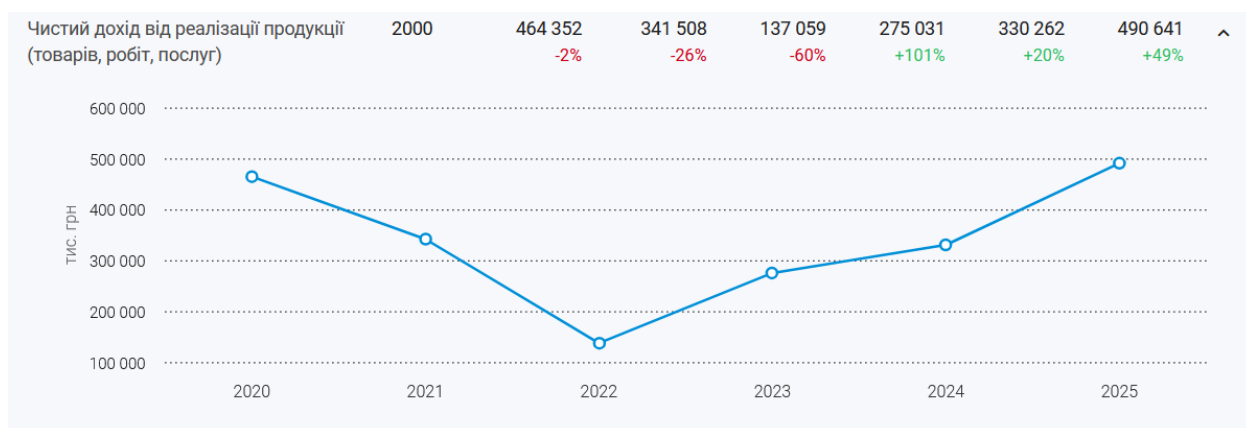

Рис.2.2. Динаміка чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» [6; 24]

Висновки: У 2025 році відбулося суттєве зростання чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг на 49% порівняно з 2024 роком. При тому чистий дохід в 2025 році становив 490 641 тис. грн, порівняно з 330 262 тис. грн в 2024 році. Динаміка собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг наведена на рис.2.3.

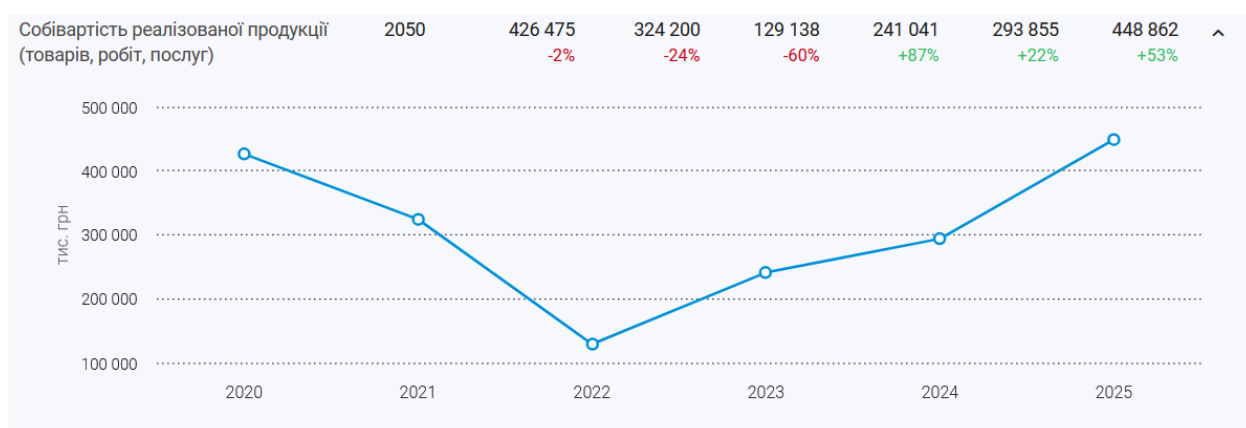

Рис.2.3. Динаміка собівартості реалізації товарів, робіт, послуг ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» [6; 24]

Висновки: Динаміка собівартості реалізованої продукції, товарів, робіт послуг показує схожість з динамікою чистого доходу від реалізації, що є цілком коректним.

Так, собівартість реалізації в 2025 році становила 448 862 тис. грн, в 2024 році – 293 855 тис. грн, тобто зростання собівартості в звітному році порівняно з попереднім роком склало 53%.

Динаміка чистого фінансового результату діяльності ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» наведена на рис.2.4.

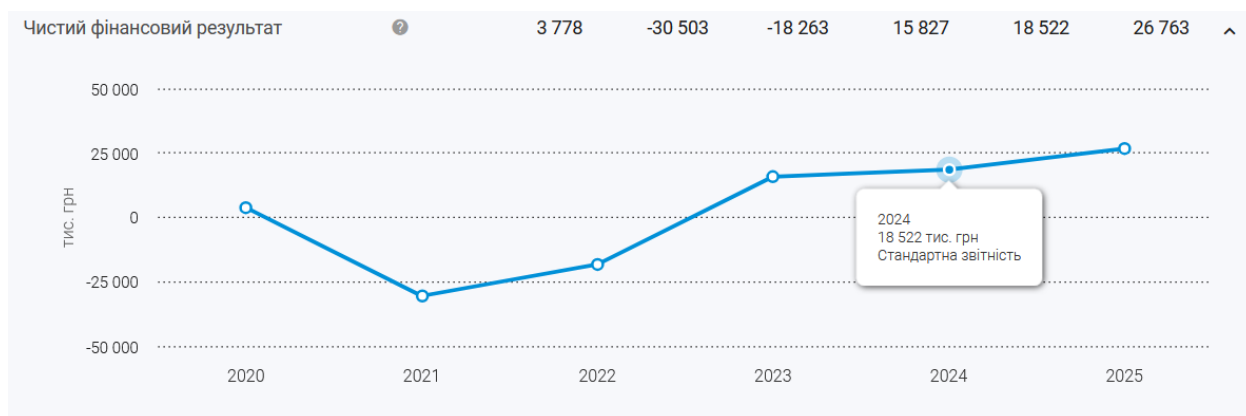

Рис.2.4. Динаміка чистого фінансового результату діяльності (чистого прибутку або збитку) ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» [6; 24]

Висновки: У 2025 році чистий прибуток Товариства становив 26 763 тис. грн, тоді як і попередньому 2024 році чистий прибуток складав 18 522 тис. грн.

У цілому динаміка чистого фінансового результату ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» носить позитивний характер.

Падіння до чистих збитків відбувалося в 2021-2022 роках, що було пов'язано з впливом карантину і початку війни РФ проти України, але з 2023 року тенденція змінилася з збиткової на прибуткову.

2.3. Порядок документального оформлення операцій по формуванню доходів у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Розглянемо порядок оформлення операцій за основними видами доходів Товариства.

1. Доходи від реалізації готової продукції є основними доходами операційної діяльності.

Це найбільш трудомісткий етап, де кожен крок має бути підтверджений ланцюжком документів для уникнення податкових ризиків.

Всі операції по реалізації повинні мати належне договірне підґрунтя, отже, реалізація продукції, товарів, робіт, послуг починається з укладання Договору поставки, в якому прописуються умови поставки відповідно до правил Incoterms (момент переходу ризиків), графіки знижок, умови повернення тари тощо.

Під час відпуску продукції на підставі замовлення покупця склад ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» оформлює видаткову накладну з відвантаження, яка є головним документом, що фіксує передачу права власності на актив. З урахуванням специфіки підакцизної галузі, оскільки йдеться про алкоголь, обов'язковим є оформлення Товарно-транспортної накладної (ТТН) спеціального зразка (форма № 1-ТН алкогольні напої).

Без цього документа перевезення продукції є незаконним, а дохід може бути визнаний недійсним при перевірці.

За правилом «першої події» бухгалтерія Товариства генерує податкову накладну та реєструє її в Єдиному реєстрі податкових накладних. Хоча це документ для нарахування податкового зобов'язання з ПДВ, водночас, він є критичним для звірки обсягів реалізації продукції, товарів, робіт, послуг.

У випадку відвантаження продукції, товарів на експорт виписується вантажно-митна декларація, що постає підставою для перетину митного кордону України.

2. Оформлення доходів від реалізації послуг (оренда, зберігання).

ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» надає послуги зі зберігання виноматеріалів та оренди складських приміщень.

Під час надання послуг складається акт наданих послуг. В акті наданих послуг Товариство здійснюється чітке розшифрування змісту послуги та періоду, за який вона надана. Крім акту, зазвичай складається рахунок-фактура на оплату послуги (інвойс при експорті послуг), який виступає як платіжний документ, на підставі якого контрагент перераховує кошти.

3. Документування інших операційних доходів. До таких доходів Товариства відносяться доходи від продажу бракованої тари, жмиха або відходів виробництва. Для оприбуткування таких цінностей і відповідного визнання доходів застосовуються акт інвентаризації запасів та акт оцінки. Перед продажем відходів комісія підприємства має документально підтвердити їхню наявність та визначити ціну реалізації. При продажу відходів укладається договір купівлі-продажу ТМЦ, далі виписується рахунок, видаткова накладна і податкова накладна з ПДВ.

4. Документування фінансових доходів здійснюється на підставі виписок банку, а також розрахунків бухгалтера (довідок бухгалтера).

Після того, як первинні документи підписані обома сторонами, повністю перевірені і оброблені, їх дані потрапляють до автоматизованої системи обліку на відповідні рахунки 7 класу (70, 71, 72, 73, 74).

Наприкінці місяця бухгалтер звіряє дані за рахунками 7 класу з даними кореспондуючих рахунків, щоб переконатися, що кожне відвантаження продукції, робіт, послуг, ТМЦ тощо стало частиною доходу за відповідною класифікаційною групою.

В ПРАТ«ОДЕСАВИНПРОМ» через регулярну роботу з великим ритейлом (мережевими магазинами «Сільпо», «АТБ» тощо, важливим етапом документального оформлення є складання акту про надання маркетингових послуг (в частині застосування ретро-бонусів). Хоча за своєю формою це документ на визнання витрат, він безпосередньо впливає на суму чистого

доходу, оскільки ці суми мають корегувати (зменшувати) загальну виручку від реалізації.

Для підприємства важливо не просто виписати видаткову накладну під час реалізації, а забезпечити відображення господарської операції повним пакетом документів (договір поставки, видаткова накладна, ТТН, податкова накладна з ПДВ). Відсутність хоча б одного елемента в цьому ланцюжку робить показник доходу вразливим для штрафних санкцій під час податкових перевірок, а також ризиковим – під час аудиту.

2.4. Особливості обліку доходів видів діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Склад доходів діяльності ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» передбачено обліковою політикою Товариства, якою передбачена така структура доходів: доходи від реалізації, інші операційні доходи, фінансові доходи, інші доходи.

Доходи визнаються в момент переходу контролю покупцю за методом нарахування.

При тому Товариство дотримується п'ятикрокової моделі визнання виручки.

На відміну від звичайного промислового підприємства, зміст валової виручки ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» з точки зору податкового навантаження, крім ПДВ, включає акцизний податок, тобто у структурі кожної гривні доходу від реалізації закладено значну частку акцизного податку та ПДВ.

Також є певна специфіка у складі інших операційних доходів, які обраховуються на рахунку 71, оскільки зміст також доходів на ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» має виражений галузевий характер через роботу з біологічними активами та побічними продуктами виноробного виробництва.

Товариство здійснює реалізацію не лише готової продукції, а й реалізацію виноматеріалів та спиртів, відповідно, якщо підприємство продає не готову продукцію, а сировину іншим заводам, такий дохід часто

класифікується як дохід від реалізації інших оборотних активів, що враховується із застосуванням субрахунку 712.

Також у Товариства є специфічні доходи від тари. Виноробство передбачає величезний обіг склотари. Особливістю обліку є фіксація доходів від реалізації бракованої тари або оборотної тари, що не підлягає поверненню з використанням субрахунку 719.

У складу інших операційних доходів ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» представлені також доходи від операційних курсових різниць.

Оскільки підприємство імпортує закордонні саджанці, корки чи обладнання, а також активно експортує вино, значну частку змісту інших операційних доходів складають саме курсові різниці, облік яких ведеться на субрахунку 714.

Певна специфіка обліку на підприємстві пов'язана з існуванням часового розриву між випуском готової продукції та визнанням доходу.

Виноробство є специфічною галуззю харчової промисловості, для якої характерний достатньо тривалий період витримки готової продукції.

Це призводить до особливості в накопиченні витрат, зокрема, витрати на виготовлення готової продукції накопичуються місяцями і роками (наприклад, на витримку вина в дубових бочках), а дохід від реалізації визнається миттєво в момент відвантаження продукції.

При тому на реалізацію відвантажується продукція не поточного року, а попередніх років після витримки.

Все це створює потребу в надзвичайно точному обліку собівартості реалізації готової продукції на рахунку 901 у прив'язці до доходу з використанням рахунку 701.

Бухгалтерія має забезпечити метод «ідентифікованої собівартості» для кожної партії вина, щоб зіставити дохід саме з тими витратами, які були понесені кілька років тому під час врожаю.

Окрема специфіка у виноробстві пов'язана з обліком одержаних акцизних марок. Хоча, на перший погляд, це здається технічним моментом,

але він впливає на зміст інших доходів. Зокрема, отримання і використання акцизних марок є достатньо жорстко контрольованим процесом. І будь-які інвентаризаційні різниці за марками або специфічні умови їх отримання можуть генерувати технічні доходи або збитки на рахунку 719, що не характерно для інших видів промисловості.

Ми виділили деякі особливості обліку виноробному виробництва, однак, в цілому можна заключити, що головною особливістю є те, що дохід ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» має відображатися як показник чистого доходу, який проходить очищення від вирахувань податків – ПДВ і акцизного податку, а також бонусів.

Висновки до розділу 2.

На підставі ознайомлення з практикою обліку доходів у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» можна зробити такі основні висновки:

1. Всі операції по реалізації Товариства мають належне договірне підґрунтя. При тому реалізація продукції, товарів, робіт, послуг починається з укладання Договору поставки, в якому прописуються умови поставки відповідно до правил Incoterms (момент переходу ризиків), графіки знижок, умови повернення тари тощо.

2. Під час відпуску продукції на підставі замовлення покупця склад ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» оформлює видаткову накладну з відвантаження, яка є головним документом, що фіксує передачу права власності на актив. З урахуванням специфіки підакцизної галузі, оскільки йдеться про алкоголь, обов'язковим є оформлення Товарно-транспортної накладної (ТТН) спеціального зразка (форма № 1-ТН алкогольні напої).

3. Під час надання послуг складається акт наданих послуг. В акті наданих послуг Товариство здійснюється чітке розшифрування змісту послуги та періоду, за який вона надана. Крім акту, зазвичай складається рахунок-

фактура на оплату послуги (інвойс при експорті послуг), який виступає як платіжний документ, на підставі якого контрагент перераховує кошти.

4. Для обліку доходів Товариство використовує рахунки 7 класу: 701, 702, 703, 71, 73, 74 відповідно до діючого Плану рахунків, при тому основну питому вагу у складі доходів займають доходи від реалізації продукції і надання послуг. Фінансові доходи і інші доходи в 2024 і 2025 році не відображались, що дозволило зробити висновок, що підприємство не коректно показувало отримані ним доходи від розміщення коштів на депозитних рахунках, оскільки відносило їх до операційної діяльності, замість фінансової.

Відповідно, було запропоновано налагодити правильний облік доходів за видами діяльності.

РОЗДІЛ 3. АУДИТ І АНАЛІЗ ДОХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРАТ «ОДЕСАВИПРОМ»

3.1. Мета, завдання і джерела аудиту доходів діяльності

Метою аудиту доходів зазвичай є формування обґрунтованої впевненості в тому, що задекларовані у фінансовій звітності доходи діяльності дійсно існують, належать підприємству та відображені у повному обсязі. Аудитор має підтвердити, що дохід відображено відповідно до застосовної Концептуальної основи фінансової звітності, тобто що підприємство компанія не припустилося помилок чи шахрайства при відображенні доходів, тобто фактів завищення доходу чи навпаки приховування частини виручки (її заниження).

Для досягнення відповідної мети аудитор має вирішити кілька практичних завдань:

1) Перевірка порядку визнання доходів від реалізації та доходів за іншими видами діяльності. Оскільки виноробство передбачає складні умови постачання, важливо впевнитися, що дохід визнано саме тоді, коли ризики перейшли до покупця згідно з застосовними стандартами обліку і звітності, а не просто в момент виписки накладної.

2) Оцінка реальності господарських операцій щодо реалізації та інших операцій, де виникають доходи діяльності.

3) Контроль повноти господарських операцій по відображенню доходів операційної, фінансової і інвестиційної діяльності.

4) Контроль коректності класифікації доходів з правильним віднесенням на рахунки бухгалтерського обліку і статті фінансової звітності.

5) Перевірка арифметичної точності визнаних сум доходів за видами діяльності відносно встановлення того, чи правильно розраховані акцизи, ПДВ та торговельні знижки, які зменшують валовий дохід до суми чистого доходу.

6) Перевірка правильності відображення доходів за звітними періодами в контексті контролю проведення аудиторської процедури cut off.

7) Перевірка правильності відображення доходів для цілей оподаткування в частині податкових декларацій з податку на прибуток і ПДВ.

8) Перевірка повноти і якості наведених розкриттів щодо доходів діяльності в Примітках до фінансової звітності в звичайному форматі і в форматі XBRL та інші.

Далі проаналізуємо основні джерела, які застосовуються під час аудиту.

Для промислових підприємств, у т.ч. ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ», джерела інформації для аудиту доходів діяльності розподіляються на три основні рівні:

1. Нормативно-правове та договірне підґрунтя аудиту:

- НП(С)БО, МСФЗ та інші документи, що регулюють порядок обліку доходів і їх відображення в звітності;

- Наказ про облікову політику підприємства, де має бути прописано, як саме підприємство класифікує доходи, а також визначає порядок визнання доходів за всіма їх видами;

- договори з покупцями, ритейлом, дистриб'юторами тощо, з урахуванням того, що саме договори є ключовим джерелом для розуміння моменту визнання доходів з урахуванням умов продажів, застосування системи знижок, бонусів та умов повернення товару та таке інше, що безпосередньо впливає на суму доходів;

2. Первинні документи та бухгалтерські реєстри:

- рахунки, інвойси, видаткові накладні, ТТН, ВМД та інші документи, що підтверджують фізичний рух продукції (товарів) зі складів та інших місць зберігання до покупців;

- банківські виписки, які служать доказами того, що дохід підкріплений реальними грошовими надходженнями від покупців;

- реєстри бухгалтерського обліку – картки рахунків, оборотно-сальдові відомості за рахунками, аналіз рахунків за рахунками 36 (361, 362), 70 (701,

702, 703, 704), 71, 72, 73, 74 в розрізі всіх застосовних субрахунків, 79, 641, 90 тощо;

- акти звірок з контрагентами, зовнішні підтвердження, надані покупцями і замовниками, що підтверджують, що покупці згодні зі своїми боргами перед підприємством;

3. Фінансова і податкова звітність:

- Баланс, Звіт про фінансові результати, Звіт про рух грошових коштів, Звіт про власний капітал, Примітки до фінансової звітності, як головний об'єкт перевірки;

- податкова звітність з податку на прибуток, податку на додану вартість тощо;

4. Прогнозні і аналітичні показники:

- результати прогнозування діяльності підприємства в частині доходів за видами діяльності;

- галузевий аналіз за показниками реалізації та таке інше.

3.2. Оцінка системи внутрішнього контролю доходів

Оцінка системи внутрішнього контролю доходів діяльності - це перевірка того, наскільки створена підприємства система обліку, управління, контролю здатна запобігти виникненню викривлень в частині відображення доходів діяльності. Аудитор повинен з'ясувати, чи існують на ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» такі механізми, які автоматично виявляють помилки ще на етапі відвантаження продукції, товарів, надання послуг чи нарахування інших доходів діяльності.

Як звісно, система внутрішнього контролю має певну структуру, за якою і здійснюється її оцінка, зокрема:

1. Елементи контролю відносно чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (основним бізнесом).

Внутрішній контроль виникнення доходів від реалізації продукції (товарів) має бути зосереджений на ланцюжку: «Замовлення клієнта - Відвантаження продукції (товарів) – Виставлення рахунку покупцю (замовнику) – Надходження оплати».

Важливим є дослідження і оцінка стану розподілу обов'язків. При тому аудитор перевіряє, чи не виконує одна і та ж особа відпуск продукції (товарів) зі складу та виписку рахунків-фактур. Для великого промислового підприємства це є важливим, щоб запобігти безконтрольному вивезенню продукції (товарів).

Напрямом оцінки системи внутрішнього контролю є також перевірка порядку авторизації цін з встановленням, чи існують на підприємстві затверджені прайс-листи та хто має право надавати знижки дистриб'юторам.

Не менш важливим напрямом оцінки системи внутрішнього контролю є контроль первинної документації. При тому проводиться перевірка того, чи всі видаткові накладні мають підписи отримувачів та чи вони пронумеровані належним чином, щоб жодна операція не «загубилася», тобто здійснюється контроль повноти відображення господарських операцій.

2. Контроль інших операційних доходів – цей етап оцінки системи внутрішнього контролю стосується доходів від оренди, реалізації тари, надлишків сировини, доходів від курсових різниць, безкоштовно отриманих оборотних активів тощо.

У контексті інших операційних доходів при оцінці СВК з позицій аудиту важливим є встановлення регулярності проведення інвентаризації, зокрема СВК оцінюється через те, як часто підприємство перевіряє залишки тари чи побічних продуктів виноробства. Якщо контроль слабкий, ці доходи можуть не обліковуватися належним чином.

Також важливою є перевірка стану контролю за проведенням розрахунків з контрагентами, зокрема, встановлюється, чи автоматизовано нарахування орендних платежів, якщо підприємство здає площі, чи коректно

автоматично обраховуються доходи від курсових різниць при розрахунках в іноземній валюті тощо.

3. Контроль фінансових та інших доходів.

Попри те, що у Звіті за фінансовими результатами ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» ці статті відсутні, система контролю все одно має існувати.

Під час оцінки СВК відносно контролю фінансових і інших доходів аудитор оцінює, чи існує зручна і ефективна процедура вибору банків для розміщення депозитів або чи здійснюється регулярна перевірка умов договорів на наявність можливих бонусів чи відсотків тощо.

Важливе значення має дослідження порядку санкціонування операцій, оскільки має бути встановлено, як саме приймаються рішення про продаж необоротних активів (наприклад, старого обладнання), чи наявні протоколи комісій, які підтверджують справедливість ціни продаж та таке інше.

У цілому основні етапи оцінки СВК аудитором стосуються таких кроків:

1) Тестування дизайну СВК, коли аудитор вивчає документи (регламенти, посадові інструкції) внутрішнього контролю клієнта і дивиться, як саме контроль має працювати на підприємстві.

2) Тестування ефективності СВК – на цьому кроці аудитор спостерігає за реальними процесами на підприємстві, або безпосередньо робить контрольну перевірку засобу внутрішнього контролю, щоб побачити, чи працює цей контроль на практиці.

3) За результатами оцінки системи внутрішнього контролю здійснюється класифікація ризику. При тому, якщо встановлюється, що на підприємстві контроль за відвантаженням слабкий, аудитор встановлює «високий ризик» і змушений в подальшому перевіряти більшу кількість документації і проводити більшу кількість процедур по суті.

Однак, якщо система внутрішнього контролю доходів оцінюється як ефективна, аудитор може довіряти внутрішнім даним компанії. Якщо ж виявляються «слабкі місця» (наприклад, відсутність актів звірок з покупцями

і замовниками), це сигнал до того, що цифра доходу, визнана у звітності, може бути неточною, а отже, потрібні додаткові процедури перевірки.

На підставі оцінки системи внутрішнього контролю у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» можна констатувати, що на підприємстві функціонує достатньо ефективна СВК, яка забезпечує контроль господарських операцій по реалізації, іншим операційним доходам, фінансовим і іншим доходам; операції належно санкціоновані і їх проведення регулярно перевіряється головним бухгалтером Товариства.

3.3. Методичні підходи до проведення аудиту доходів діяльності на підприємстві

У процесі проведення аудиту доходів діяльності аудитор застосовує комплекс аудиторських процедур, які зазвичай охоплюють:

1) Процедури, пов'язані з перевіркою облікової політики, - ці процедури є фундаментальними, оскільки саме вони визначають, чи правильно підприємство враховує господарські операції. Серед аудиторських процедур щодо облікової політики доходів можна виділити такі:

1. Аналіз критеріїв визнання доходу.

Аудитор має впевнитися, що політика підприємства відповідає суті операцій, а не просто формально копіює стандарти. При тому здійснюється експертна оцінка відповідності моменту визнання доходу фактичним умовам договорів за правилами Інкотермс. Аудитор перевіряє, чи не визнає підприємство дохід у момент відвантаження зі складу, якщо за договором ризики переходять лише в момент доставки на склад покупця. Для виноробної продукції це критично через ризики бою або псування товару в дорозі.

2. Перевірка політики щодо оцінки компонентів доходу.

У сучасних контрактах дохід - це не завжди просто ціна реалізації продукції, товарів, а й додаткові знижки, пільги, умови повернення, додаткові послуги тощо. Аудитор має провести тестування методики обліку змінної

винагороди (бонусів, знижок, штрафів) і з'ясувати, чи передбачає облікова політика зменшення чистого доходу на суму очікуваних ретро-бонусів торговим мережам. Якщо компанія показує дохід у повному обсязі, а бонуси пізніше відносить на витрати на збут - це є порушенням, яке штучно завищує показник виручки від реалізації.

3. Оцінка політики щодо повернення продукції, чи товарів.

Якщо облікова політика не передбачає створення резерву під можливі повернення продукції чи товарів, аудитор проводить аналіз фактичних повернень за минулі періоди. Якщо вони є суттєвими, відсутність такого пункту в обліковій політиці вважається недоліком.

4. Процедури перевірки облікової політики щодо інших операційних доходів, фінансових доходів, інших доходів.

При тому здійснюється перевірка класифікації операцій з виникнення доходів за видами діяльності. Аудитор аналізує, які саме надходження підприємство відносить до доходів різних видів діяльності, наприклад, чи не потрапили туди випадково суми, що мали бути частиною чистого доходу (основними продажами), або навпаки, що викривляє структуру звітності.

5. Перевірка послідовності застосування облікової політики. При тому аудитор проводить порівняльний аналіз методів обліку в поточному та попередньому роках. Якщо підприємство змінило метод обліку доходів, це має бути розкрито у примітках до фінансової звітності. Особливо це є актуальним для доходу від надання послуг, оскільки він визначений з різними підходами до оцінки їх завершеності.

2) Аналітичні процедури.

Застосування аналітичних процедур дозволяє здійснювати пошук нелогічних зв'язків або різких відхилень у показниках доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг, інших операційних доходів, фінансових і інших доходів. Серед аналітичних процедур, зокрема, виділяють такі:

- зіставлення темпів росту доходів за їх видами, наприклад, порівняння росту доходів від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг з ростом собівартості реалізації, або витрат на збут тощо;

- вертикальний та горизонтальний аналіз доходів за видами діяльності, зокрема, розрахунок питомої ваги кожної статті доходу у загальній сумі доходів діяльності, або аналіз динаміки рентабельності. Відносно, ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» у 2025 році відбулося різке падіння валової рентабельності (на 2,5%), що має бути об'єктом для подальшого дослідження з боку аудитора.

3) Процедури по суті з урахуванням рівня суттєвості.

Аудитор фокусує увагу на найбільших за суттєвістю статтях або найризикованіших операціях, зокрема, оскільки чистий дохід ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» займає понад 98% структури доходів, саме він є зоною підвищеної уваги для аудитора.

У частині процедур по суті застосовуються, наприклад:

- надсилання запитів контрагентів і отримання зовнішніх підтверджень з метою, по-перше, звірки залишків дебіторської заборгованості, по-друге, підтвердження обсягу реалізації покупцем. Розсилання листів-запитів найбільшим покупцям і замовникам, а також контрагентам, які відібрані із застосуванням статистичної вибірки із проханням підтвердити суму заборгованості за придбаний товар – є по суті одною з важливих процедур, що дозволяють перевірити правильність, повноту, оцінку доходів тощо;

- інспектування в частині перевірки документації - аудитором проводиться вибіркова перевірка видаткових накладних на відібрані суми на предмет правильності відображення операції, реальності підписів і печаток тощо.

4) Процедури перевірки доходів методом «відсікання» (Cut-off test) - це один із найважливіших методів для підтвердження того, що дохід не був штучно «накручений» в кінці звітного періоду або не був перенесений на інший звітний період. Зміст процедури полягає в тому, що аудитор перевіряє

операції за 5-10 днів до 31 грудня та 5-10 днів після 1 січня з метою переконатися, що продукції чи товар, який був відвантажений зі складу на початку нового року, не був помилково (або навмисно) записаний у дохід 31 грудня для прикращення показників фінансової звітності, або навпаки, операція відвантаження кінця року була відображена пізніше – вже в новому році для зменшення показників доходу оподаткування попереднього року і перенесення відповідної суми в новий рік.

5) Спеціальні процедури для інших видів доходів.

Інші операційні доходи, фінансові та інші доходи перевіряються з урахуванням їх виду. При тому можуть аналізуватися виписки банку, здійснюватися перевірка протоколів зборів акціонерів чи наказів директора про продаж старого обладнання або здачу приміщень в оренду; виконуються перерахунки курсових різниць по розрахунках в іноземній валюті тощо

Поєднання цих підходів дозволяє аудитору перейти від загального огляду (аналітика) до детальної перевірки найважливіших документів (процедури по суті).

Для ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» пріоритетним є аналітичний підхід через визначену стрімку динаміку доходів від реалізації в 2025 році порівняно з 2024 роком, а також процедури «відсікання» через високі ризики маніпуляцій з датами відвантаження у виноробній галузі наприкінці року.

6) Перевірка повноти розкриття інформації про доходи за видами діяльності. При тому аудитор здійснює оцінку достатності аналітичних розрізів у примітках до фінансової звітності.

Згідно з вимогами облікової політики підприємства, дохід має бути належним чином деталізований. Аудитор перевіряє, чи розкриває компанія доходи за категоріями, наприклад, ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» - вина ігристі, вина тихі, або географією продажів - внутрішній ринок, експорт, щоб користувачі звітності могли оцінити ризики бізнесу.

3.4. Аналіз структури і динаміки доходів діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Аналіз структури і динаміки доходів за видами діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» наведено в табл.3.1.

Таблиця 3.1

Аналіз структури і динаміки доходів за видами діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» у 2024-2025 роках

Стаття доходу	2024		2025		Динаміка		
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	темп росту, %	Зміна структури, %
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації	330262	98,26%	490641	98,39%	+160 379	148,60%	98,26%
Інші операційні доходи	4722	1,41%	7579	1,52%	+2 857	160,50%	1,41%
Дохід від участі в капіталі	0	0,00%	0	0,00%	0	-	0,00%
Інші фінансові доходи	0	0,00%	0	0,00%	0	-	0,00%
Інші доходи	1127	0,33%	453	0,09%	-674	40,20%	0,33%
Усього	336111	100,00%	498673	100,00%	+162 562	148,40%	100,00%

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» [6; 24]

Висновки: На основі проведеного аналізу динаміки та структури доходів ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» за 2025 рік можна зробити такі основні висновки. У 2025 році Товариство продемонструвало стрімке зростання масштабів діяльності. Загальний дохід в звітному році порівняно з попереднім роком зріс на 48,4% (або на 162,6 млн грн), склавши майже пів мільярда гривень (498,7 млн грн) за звітний період. Такий темп росту свідчить про високу ділову

активність та успішне розширення присутності ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» на ринку у 2025 році.

Основним фактором позитивної динаміки став саме чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), абсолютне збільшення якого склало 160,4 млн грн.

Темп росту за цією статтею (148,6%) майже збігається з темпом росту загальних доходів, що підтверджує: успіх підприємства зумовлений саме основною операційною діяльністю, а не випадковими чи одноразовими фінансовими операціями.

Структура доходів ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» характеризується надзвичайно високою концентрацією на основному виді діяльності, оскільки 98,39% усіх надходжень припадає на чистий дохід від реалізації.

Частка інших доходів є незначною і складає менше 2%, що свідчить про низьку диверсифікацію джерел прибутку, але водночас вказує на чіткий фокус Товариства на профільному бізнесі.

Протягом 2025 року структура доходів залишилася стабільною з незначним посиленням ролі основного доходу (ріст питомої ваги на 0,13%).

Інші операційні доходи Товариства зросли на 60,5% (+2,8 млн грн). Хоча їх частка в загальній структурі доходів невелика і становить всього 1,52%, така динаміка може свідчити про ефективне управління оборотними активами, реалізацію виробничих залишків або отримання доходів від оренди/курсівих різниць.

Інші доходи (неопераційні) Товариства скоротилися в 2025 році порівняно з 2024 роком на 59,8%. Це позитивний сигнал, оскільки він вказує на те, що дохід компанії стає більш прогнозованим і менше залежить від реалізації необоротних активів чи інших разових подій.

Однак, у 2024-2025 роках доводиться констатувати відсутність інвестиційної активності. Так, у звітному періоді, як і в попередньому, зафіксовано нульові показники за статтями «Дохід від участі в капіталі» та «Інші фінансові доходи». Це означає, що підприємство не має значних

зовнішніх фінансових інвестицій (акцій інших компаній, асоційованих підприємств) або не отримує від них дивідендів, спрямовуючи всі ресурси на розвиток власного виробництва.

Отже, ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» у частині формування доходів характеризується як динамічно зростаюча та стабільна компанія. Підприємство успішно масштабує свою основну діяльність, забезпечуючи приріст доходів від реалізації і реального грошового обороту. Головним резервом для компанії може стати подальша диверсифікація доходів, проте на даному етапі поточна модель демонструє високу ефективність у межах профільного ринку.

Далі проведемо аналіз структури і динаміки доходів діяльності за напрямками продажів (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Аналіз структури і динаміки доходів від реалізації за напрямками продажів у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ»

Стаття доходів	Питома вага в структурі (%)	Динаміка порівняно з минулим роком	Основні фактори впливу
1	2	3	4
Продаж власних брендів (тихі вина)	45%	+12%	Розширення присутності в ритейлі та оновлення лінійок.
Продаж власних брендів (ігристі вина)	25%	+18%	Сезонний попит та розвиток бренду «ODESA».
Послуги розливу (Private Label)	15%	+7%	Стабільні контракти з національними мережами.
Реалізація сировини та виноматеріалів	10%	-5%	Стратегія переходу на переробку власної сировини.
Експортні операції	5%	+25%	Вихід на нові ринки та участь у міжнародних виставках.
РАЗОМ	100%	+11% (середній)	Сталий розвиток за рахунок вертикальної інтеграції

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» [6; 24]

Висновки: За даними аналізу динаміки доходів від реалізації на напрямками можна зробити такі основні висновки, що найбільшу частку

доходів (70%) приносить реалізація продукції власних торгових марок («Французький бульвар», «ODESA»).

Це свідчить про високу впізнаваність брендів та ефективну маркетингову стратегію. Найвищу динаміку росту демонструють ігристі вина, що відповідає ринковим трендам переорієнтації споживача на легкі ігристі напої.

Також має місце досить ефективна вертикальна інтеграція, оскільки наявність власних виноградників дозволяє компанії утримувати високу маржинальність. Замість продажу сировини (динаміка -5%), Товариство все більше спрямовує виноград на власне виробництво, що збільшує додану вартість продукту.

При тому драйвером зростання постає експортний потенціал, що на сьогодні в повній мірі не розвинуто.

Однак, хоча частка експорту поки що становить 5%, вона демонструє найвищий темп зростання (+25%). Це підтверджує місію компанії щодо просування українського вина у світі та вказує на великий потенціал валютних надходжень у майбутньому.

Водночас наявність послуг розливу для сторонніх брендів (15% доходу) забезпечує стабільне завантаження виробничих ліній навіть у періоди низького сезону для власних брендів, що оптимізує операційні витрати, завдяки подібній диверсифікації.

Отже, в цілому можна заключити, що фінансова модель Товариства є стійкою.

Повний контроль виробництва вин від вирощування саджанців (2007-2011 рр.) до автоматизованого розливу дозволяє гнучко керувати собівартістю та конкурувати в доступному ціновому сегменті.

Далі виконаємо аналіз показників рентабельності Товариства в 2024-2025 роках (табл.3.3).

Таблиця 3.3

Аналіз показників рентабельності ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» в 2024-
2025 роках

Показник	Формула (коди рядків)	2024 рік	2025 рік	Відхилення (+/-)
1	2	3	4	5
Валова рентабельність	$(\text{р. 2090} / \text{р. 2000}) \times 100\%$	$(36\,407 / 330\,262) = 11,02\%$	$(41\,779 / 490\,641) = 8,52\%$	-2,50%
Операційна рентабельність	$(\text{р. 2190} / \text{р. 2000}) \times 100\%$	$(19\,444 / 330\,262) = 5,89\%$	$(27\,573 / 490\,641) = 5,62\%$	-0,27%
Рентабельність продажів (за чистим прибутком)	$(\text{р. 2350} / \text{р. 2000}) \times 100\%$	$(18\,522 / 330\,262) = 5,61\%$	$(26\,763 / 490\,641) = 5,45\%$	-0,16%
Чиста рентабельність доходів	$(\text{р. 2350} / \text{Сума доходів}^*) \times 100\%$	$(18\,522 / 336\,111) = 5,51\%$	$(26\,763 / 498\,673) = 5,37\%$	-0,14%

Джерело: складено автором на підставі даних ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» [6; 24]

Висновки: За даними проведено аналізу, видно, що незважаючи на значне зростання виручки та абсолютної суми чистого прибутку (чистий прибуток зріс з 18,5 млн грн до 26,8 млн грн), відносні показники ефективності (рентабельність) мають тенденцію до зниження.

Так, показник валової рентабельності зменшився в 2025 році порівняно з 2024 роком на -2,50%, що є найбільш помітним зниженням. Воно вказує на те, що собівартість реалізації продукції, товарів, робіт, послуг зростала швидше, ніж виручка від реалізації.

У 2024 році собівартість реалізації складала 88,98% від суми чистого доходу від реалізації. У 2025 році собівартість реалізації зросла до 91,48%.

Причинами такої ситуації вочевидь є зростання цін на сировину, енергоносії, яка відбулася в масштабах всієї країни, часткова зміна структури продажів на користь менш маржинальних товарів.

Показник операційної рентабельності зменшився на -0,27%. Фактично, рівень операційної рентабельності залишився майже стабільним, бо зниження є мінімальним. Це є позитивним сигналом, який свідчить про те, що підприємство змогло оптимізувати адміністративні витрати та витрати на збут. Хоча валова маржа зменшилася, ефективне управління операційними витратами в цілому допомогло нівелювати цей негативний вплив на рівні операційного прибутку.

Рентабельність продажів за чистим прибутком також зменшилася в 2025 році порівняно з попереднім роком на -0,16%.

Однак, в цілому чиста рентабельність демонструє стійкість. З кожної гривні доходу підприємство отримує близько 5,45 копійок чистого прибутку. Незначне зниження на 0,16% на фоні масштабного зростання обороту є прийнятним і свідчить про збереження контролю над фінансовим результатом.

Тобто ефективність діяльності ПРАТ "ОДЕСАВИНПРОМ" у 2025 році характеризується екстенсивним розвитком. Так, компанія значно збільшила обсяги реалізації та масу прибутку, проте її відносна прибутковість дещо знизилася через тиск собівартості. Основним завданням для менеджменту на наступний період є стримування темпів росту виробничих витрат для відновлення рівня валової рентабельності до показників 2024 року.

На підставі ознайомлення з системою обліку доходів у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» і системи управління доходами Товариства можна виділити такі основні недоліки:

- 1) має місце достатньо висока концентрація ризиків, пов'язана з залежністю від виручки від реалізації основної продукції. Оскільки 98,4% доходу - це реалізація продукції, система обліку не приділяє достатньої уваги іншим операційним, фінансовим і іншим доходам діяльності.

Для Товариства є характерним наявність побічної продукції, але облік побічної продукції виноробства, наприклад, вижимок, жмиху тощо від виноробного виробництва ведеться за заниженими цінами а в ряді випадків взагалі не виділяється як окремий дохід.

2) особливо звертає на себе увагу повна відсутність обліку фінансових доходів. Попри значні обороти (пів мільярда), фінансові доходи дорівнюють нулю.

Це вказує на те, що облік Товариства не відображає доходи від розміщення вільних грошових коштів на короткострокових депозитах або використання інструментів хеджування валютних ризиків при експорті. Також це свідчить про те, що Товариство не дисконтує свої фінансові активи і фінансові зобов'язання, хоча за певних умов таке дисконтування повинно проводитися відповідно до вимог як МСФЗ, так і НП(С)БО.

Для підвищення якості облікової політики, покращення системи обліку і звітності доходів та в цілому фінансового управління у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» доцільним здається впровадження таких основних кроків:

1. Впровадження ефективної системи управлінського обліку доходів за центрами відповідальності. Так, доречним здається налагодження обліку доходів не тільки за бухгалтерськими рахунками, а й за центрами фінансової відповідальності (ЦФВ). Можуть бути створені окремі аналітичні субрахунки для експортного напрямку, власної роздрібної мережі та дистриб'юторів.

Запровадження такого підходу дає можливість управлінському персоналу чітко бачити, розраховувати і аналізувати маржинальність кожного каналу збуту окремо.

2. Автоматизація обліку і контролю повернення дебіторської заборгованості за операціями реалізації товарів, робіт, послуг.

При зростанні доходів в 2025 році порівняно з попереднім роком на 48% критично важливо контролювати терміни оплати з боку покупців.

Для поліпшення системи контролю повернення дебіторської заборгованості за операціями реалізації доречним є інтеграція системи обліку доходів з модулем CRM для автоматичного нарахування резервів сумнівних боргів у реальному часі.

Це дозволить більш точно визначати фінансовий результат діяльності з урахуванням як визнаного доходу, так і витрат, з урахуванням очікуваних збитків від неповернення дебіторської заборгованості.

3. Удосконалення обліку знижок та ретро-бонусів.

Оскільки Товариство активно працює з торговими мережами, то для роботи з рітейлом важливо правильно налагодити облік знижок та ретро-бонусів.

У даному випадку доцільно переглянути облікову політику так, щоб знижки, які надаються супермаркетам, вираховувалися безпосередньо з чистого доходу, а не включалися до витрат на збут.

Це дозволить забезпечити більш достовірний показник чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг.

4. Інтеграція системи фінансового аналізу шляхом впровадження щомісячного порівняння фактичних доходів із бюджетними показниками з автоматичним вирахуванням відхилень за обсягом та за ціною. Це дозволить отримати чітке розуміння, чи зріс дохід через продаж більшої кількості пляшок вина, чи просто через інфляційне підвищення цін.

У цілому можна зробити висновок, що поточна система обліку доходів ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» є коректною, але фіскально-орієнтованою, бо їй бракує управлінської глибини.

Удосконалення має йти в бік деталізації аналітики облікової інформації щодо доходів за напрямками продажів, що дозволить зупинити падіння валової рентабельності та оптимізувати асортиментний портфель.

Висновки до розділу 3.

На підставі дослідження питань аудиту і аналізу доходів за видами діяльності можна зробити такі основні висновки:

1. Метою аудиту доходів є формування обґрунтованої впевненості в тому, що задекларовані у фінансовій звітності доходи діяльності дійсно існують, належать підприємству та відображені у повному обсязі.

2. На підставі оцінки системи внутрішнього контролю у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» було встановлено, що на підприємстві функціонує достатньо ефективна СВК, яка забезпечує контроль господарських операцій по реалізації, іншим операційним доходам, фінансовим і іншим доходам; операції належно санкціоновані і їх проведення регулярно перевіряється головним бухгалтером Товариства.

3. На основі аналізу динаміки та структури доходів ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» визначено, що у 2025 році Товариство продемонструвало зростання доходів від реалізації.

Загальний дохід в звітному році порівняно з попереднім роком зріс на 48,4%, склавши майже пів мільярда гривень за звітний період. Такий темп росту свідчить про високу ділову активність та успішне розширення присутності ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» на ринку у 2025 році. Абсолютне збільшення чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг склало 160,4 млн грн або у відносному вимірі на 48,6%.

4. Поряд з зростанням доходу від реалізації, показник валової рентабельності Товариства зменшився в 2025 році порівняно з 2024 роком на -2,50%, що є найбільш помітним зниженням. Воно вказує на те, що собівартість реалізації продукції, товарів, робіт, послуг зростала швидше, ніж виручка від реалізації.

Основним завданням для управління Товариства на наступний період є стримування темпів росту виробничих витрат для відновлення рівня валової рентабельності до показників 2024 року.

Також у 2024-2025 роках доводиться констатувати відсутність інвестиційної активності. Так, у звітному періоді, як і в попередньому, зафіксовано нульові показники за статтями «Інші фінансові доходи» і «Інші доходи». Це означає, що підприємство не має значних зовнішніх фінансових інвестицій (акцій інших компаній, асоційованих підприємств) або не отримує від них дивідендів, спрямовуючи всі ресурси на розвиток власного виробництва.

ВИСНОВКИ

На підставі ознайомлення з діючою системою обліку, аналізу і аудиту доходів діяльності у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» можна зробити такі основні висновки:

1. Основним видом діяльності аналізованого підприємства є виробництво виноградних вин, а також дистиляція, ректифікація та змішування спиртних напоїв, виробництво сидру та інших плодово-ягідних вин, інших недистильованих напоїв із зброджуваних продуктів.

Товариство працює з широкою палітрою вин, що включає 12 основних сортів. Фактично досягнути баланс між світовою класикою вин (це десь приблизно 75% європейських сортів) та унікальними локальними позиціями (приблизно 25% місцевих та регіональних сортів), що дозволяє створювати вина як для міжнародного ринку, так і для любителів українських вин.

2. У 2025 році Товариство продемонструвало стрімке зростання обсягів діяльності. Загальний дохід в звітному році порівняно з попереднім роком зріс на 48,4% (або на 162,6 млн грн), склавши 498,7 млн грн. Такий темп росту свідчить про високу ділову активність та успішне розширення присутності ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» на ринку у 2025 році.

Основним фактором позитивної динаміки став чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), абсолютне збільшення якого склало 160,4 млн грн. Темп росту за цією статтею (148,6%) майже збігається з темпом росту загальних доходів, що підтверджує, що успіх підприємства зумовлений основною операційною діяльністю.

3. Структура доходів ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» характеризується надзвичайно високою концентрацією на основному виді діяльності, оскільки 98,39% усіх надходжень припадає на чистий дохід від реалізації. Частка інших доходів є незначною і складає менше 2%.

У 2024-2025 роках у Товариства була відсутня активність у фінансовій і інвестиційній діяльності, відповідно, не було фінансових і інших доходів.

4. За даними аналізу динаміки доходів від реалізації на напрямами було встановлено, що найбільшу частку доходів (70%) приносить реалізація продукції власних торгових марок («Французький бульвар», «ODESA»). Це свідчить про високу впізнаваність брендів та ефективну маркетингову стратегію. Найвищу динаміку росту демонструють ігристі вина, що відповідає ринковим трендам переорієнтації споживача на легкі ігристі напої.

Також має місце ефективна вертикальна інтеграція, оскільки наявність власних виноградників дозволяє компанії утримувати високу маржинальність. Замість продажу сировини (динаміка -5%), Товариство спрямовує виноград на власне виробництво, що збільшує додану вартість продукту.

При тому драйвером зростання постає експортний потенціал, що на сьогодні в повній мірі не розвинуто. Хоча частка експорту поки що становить 5%, вона демонструє найвищий темп зростання (+25%).

Наявність послуг розливу для сторонніх брендів (15% доходу) забезпечує стабільне завантаження виробничих ліній навіть у періоди низького сезону для власних брендів, що оптимізує операційні витрати, завдяки подібній диверсифікації.

Отже, в цілому можна заключити, що фінансова модель Товариства є стійкою. Повний контроль виробництва вин від вирощування саджанців (2007-2011 рр.) до автоматизованого розливу дозволяє гнучко керувати собівартістю та конкурувати в доступному ціновому сегменті.

5. Незважаючи на значне зростання виручки та абсолютної суми чистого прибутку (чистий прибуток зріс з 18,5 млн грн до 26,8 млн грн), відносні показники ефективності - рентабельності Товариства - мають тенденцію до зниження. Показник валової рентабельності зменшився в 2025 році порівняно з 2024 роком на -2,50%. Причинами такої ситуації є зростання цін на сировину, енергоносії, яка відбулася в масштабах всієї країни, часткова зміна структури продажів на користь менш маржинальних товарів.

Показник операційної рентабельності зменшився на -0,27%. Фактично, рівень операційної рентабельності залишився майже стабільним, бо зниження

є мінімальним. Це є позитивним сигналом, який свідчить про те, що підприємство змогло оптимізувати адміністративні витрати та витрати на збут. Хоча валова маржа зменшилася, ефективне управління операційними витратами в цілому допомогло нівелювати цей негативний вплив на рівні операційного прибутку.

Рентабельність продажів за чистим прибутком також зменшилася в 2025 році порівняно з попереднім роком на -0,16%. Однак, в цілому чиста рентабельність демонструє стійкість. З кожної гривні доходу підприємство отримує близько 5,45 копійок чистого прибутку. Незначне зниження на 0,16% на фоні масштабного зростання обороту є прийнятним і свідчить про збереження контролю над фінансовим результатом.

У цілому ефективність діяльності ПРАТ "ОДЕСАВИНПРОМ" у 2025 році характеризується екстенсивним розвитком.

Так, компанія значно збільшила обсяги реалізації та масу прибутку, проте її відносна прибутковість дещо знизилася через тиск собівартості. Основним завданням для менеджменту на наступний період є стримування темпів росту виробничих витрат для відновлення рівня валової рентабельності до показників 2024 року.

6. Ознайомлення з системою документального оформлення доходів дозволило прийти до висновку, що всі операції по реалізації Товариства мають належне договірне підґрунтя.

При тому реалізація продукції, товарів, робіт, послуг починається з укладання Договору поставки, в якому прописуються умови поставки відповідно до правил Incoterms (момент переходу ризиків), графіки знижок, умови повернення тари тощо.

Під час відпуску продукції на підставі замовлення покупця склад ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» оформлює видаткову накладну з відвантаження, яка є головним документом, що фіксує передачу права власності на актив. З урахуванням специфіки підакцизної галузі, оскільки йдеться про алкоголь,

обов'язковим є оформлення Товарно-транспортної накладної (ТТН) спеціального зразка (форма № 1-ТН алкогольні напої).

Під час надання послуг складається акт наданих послуг.

В акті наданих послуг Товариство здійснюється чітке розшифрування змісту послуги та періоду, за який вона надана.

Крім акту, зазвичай складається рахунок-фактура на оплату послуги (інвойс при експорті послуг), який виступає як платіжний документ, на підставі якого контрагент перераховує кошти.

7. Система обліку доходів діяльності Товариства є достатньо ефективною, між тим, були виявлені такі основні недоліки:

1) має місце достатньо висока концентрація ризиків, пов'язана з залежністю від виручки від реалізації основної продукції.

Оскільки 98,4% доходу - це реалізація готової продукції, система обліку не приділяє достатньої уваги іншим операційним, фінансовим і іншим доходам діяльності.

Для Товариства є характерним наявність побічної продукції, але облік побічної продукції виноробства, наприклад, вижимок, жмиху тощо від виноробного виробництва ведеться за заниженими цінами а в ряді випадків взагалі не виділяється як окремий дохід.

2) особливо звертає на себе увагу повна відсутність обліку фінансових доходів. Попри значні обороти (пів мільярда), фінансові доходи дорівнюють нулю.

Це вказує на те, що облік Товариства не відображає доходи від розміщення вільних грошових коштів на короткострокових депозитах або використання інструментів хеджування валютних ризиків при експорті.

Також це свідчить про те, що Товариство не дисконтує свої фінансові активи і фінансові зобов'язання, хоча за певних умов таке дисконтування повинно проводитися відповідно до вимог як МСФЗ, так і НП(С)БО.

Для підвищення якості облікової політики, покращення системи обліку і звітності доходів та в цілому фінансового управління у ПРАТ «ОДЕСАВИНПРОМ» доцільним здається впровадження таких рекомендацій:

1. Впровадження ефективної системи управлінського обліку доходів за центрами відповідальності.

Так, доречним здається налагодження обліку доходів не тільки за бухгалтерськими рахунками, а й за центрами фінансової відповідальності (ЦФВ). Можуть бути створені окремі аналітичні субрахунки для експортного напрямку, власної роздрібної мережі та дистриб'юторів.

Запровадження такого підходу дає можливість управлінському персоналу чітко бачити, розраховувати і аналізувати маржинальність кожного каналу збуту окремо.

2. Автоматизація обліку і контролю повернення дебіторської заборгованості за операціями реалізації товарів, робіт, послуг.

При зростанні доходів в 2025 році порівняно з попереднім роком на 48% критично важливо контролювати терміни оплати з боку покупців.

Для поліпшення системи контролю повернення дебіторської заборгованості за операціями реалізації доречним є інтеграція системи обліку доходів з модулем CRM для автоматичного нарахування резервів сумнівних боргів у реальному часі.

Це дозволить більш точно визначати фінансовий результат діяльності з урахуванням як визнаного доходу, так і витрат, з урахуванням очікуваних збитків від неповернення дебіторської заборгованості.

3. Удосконалення обліку знижок та ретро-бонусів.

Оскільки Товариство активно працює з торговими мережами, то для роботи з рітейлом важливо правильно налагодити облік знижок та ретро-бонусів.

У даному випадку доцільно переглянути облікову політику так, щоб знижки, які надаються супермаркетам, вираховувалися безпосередньо з чистого доходу, а не включалися до витрат на збут.

Це дозволить забезпечити більш достовірний показник чистого доходу від реалізації товарів, робіт, послуг.

4. Інтеграція системи фінансового аналізу шляхом впровадження щомісячного порівняння фактичних доходів із бюджетними показниками з автоматичним вирахуванням відхилень за обсягом та за ціною.

Це дозволить отримати чітке розуміння, чи зріс дохід через продаж більшої кількості пляшок вина, чи просто через інфляційне підвищення цін.

Практичне впровадження наведених рекомендацій дозволить поліпшити систему обліку доходів від реалізації, а також доходів з іншої операційної, фінансової і інвестиційної діяльності у ПРАТ «ОДЕСВИНПРОМ».

Список використаних джерел

1. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: навч. посіб. Одеса: ППЦ «Белка», 2020. 240 с.
2. Войтенко Т. Визнання доходу за МСФЗ 15 : ключові моменти. Бухгалтер 911. 18.11.2019. URL : <https://buhgalter911.com/uk/news/news-1046534.html> (дата звернення: 03.05.2026).
3. Застосовуємо на практиці МСФЗ 15 "Дохід від договорів з клієнтами". *Ліга-Закон*. 16.02.2018. URL : https://buh.ligazakon.net/analitics/168516_zastosovumo-na-praktits-msfz-15-dokhd-vd-dogovorv-z-klntami (дата звернення: 03.05.2026).
4. Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами К.: Центр учбової літератури, 2012. 520 с.
5. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств та організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 (із змінами та доповненнями). URL: Інструкція про застосування План... | від 30.11.1999 № 291 (rada.gov.ua) (дата звернення: 03.05.2026).
6. Інформаційно-аналітична платформа YouControl. URL : <https://youcontrol.com.ua/dashboard/> (дата звернення: 03.05.2026).
7. Калабухова С.В. Аналітичне забезпечення управління суб'єктами господарювання : дис. ... д-ра екон. наук: 08.00.09. Київ, 2020. 620 с.
8. Концептуальна основа фінансової звітності. Дата оновлення: 2018 рік. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/2019_RB_ConceptualFramework_ukr_AH.pdf (дата звернення: 03.05.2026).
9. Костякова А. А. Звітність без кордонів: українські реалії в контексті МСФЗ. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-108> (дата звернення: 03.05.2026).
10. Лоханова Н.О. Інтегрований підхід до оцінювання якості фінансової звітності та аудиту в контексті впровадження МСФЗ 18. *Науковий вісник*

Одеського національного економічного університету, 2026. DOI: <https://doi.org/10.32680/2409-9260-2026-1-338-7-15>. URL : <https://nv-oneu.com.ua/index.php/journal/article/download/656/594>. (дата звернення: 03.05.2026).

11. Лоханова Н.О. Зміни в підходах до розкриття інформації в Примітках до фінансової звітності в контексті впровадження МСФЗ 18. *Причорноморські економічні студії*, 2025. Випуск 96. С.113-119. DOI: <https://doi.org/10.32782/bses.96-17>. URL : https://bses.in.ua/journals/2025/96_2025/19.pdf (дата звернення: 03.05.2026).

12. Маценко Л.Ф. Концептуальні відмінності обліку доходів після введення МСФЗ 15 «Виручка за контрактами із замовниками». *Економіка і суспільство*. 2017. № 12. URL : https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/117.pdf (дата звернення: 03.05.2026).

13. Міжнародні стандарти фінансової звітності – теоретичні засади та практика впровадження в Україні : Монографія / За ред. Н.О. Лоханової. Харків: «Діса плюс», 2019. 234 с.

14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» (МСБО 1). URL: https://www.mof.gov.ua/storage/files/%D0%9C%D0%A1%D0%91%D0%9E%201_ukr_2021.pdf (дата звернення: 03.05.2026).

15. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15 «Дохід від договорів з клієнтами». URL : https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf (дата звернення: 03.05.2026).

16. МСФЗ (IFRS) 15: Виручка по договорах з покупцями. *Вісник 2016 ACCA*. URL : <https://www.accaglobal.com/cis/ru/research-and-insights/vestnik-2016/ifrs15.html> (дата звернення: 03.05.2026).

17. Міжнародний стандарт фінансової звітності 18 «Подання та розкриття інформації у фінансовій звітності» (переклад станом на 01.01.2025

року). URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS%2018_2025.pdf (дата звернення: 03.05.2026).

18. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Затверджений наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.99 р. із змінами та доповненнями від 08.02.2014 р. URL: <https://buhgalter911.com/uk/normativnaya-baza/instr-plan-rah/plan-rah/plan-schetov-buhgalterskogo-1021043.html> (дата звернення: 03.05.2026).

19. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 зі змінами і доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 03.05.2026).

20. Полятикіна Л. І., Бур'ян Н. Ю. Формування та облік доходів і витрат підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. № 33. URL : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/33_2_2020ua/7.pdf (дата звернення: 03.05.2026).

21. Портал Центру збору фінансової звітності «Система фінансової звітності» (2026). Сайт Порталу СФЗ. URL: <https://portal.frs.gov.ua/PublicData/PublicDataSearch.aspx> (дата звернення 03.05.2026).

22. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 03.05.2026).

23. Реформування обліку, аналізу і аудиту в умовах інституціональних перетворень: монографія / за ред. Н.О. Лоханової. Харків: «Діса плюс», 2024. С. 361-392.

24. Сайт ПРАТ «ОДЕСАВІНПРОМ». URL : <https://prestige-group.odessa.ua/en/> (дата звернення: 03.05.2026).

25. Стефанович Н., Костенко О. Підходи щодо сутності і класифікації доходів. *Міжнародний збірник наукових праць Інституту бухгалтерського обліку, контролю та аналізу в умовах глобалізації*. 2014. Випуск 22. С.120-123.

26. Царевська Т. Облік доходів діяльності підприємства. *Податки та бухгалтерський облік*. 2019. № 99. URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2019/december/issue-99/article-105875.html> (дата звернення: 03.05.2026).

27. Чалий І.В. МСФЗ 15: не лише про доходи. *Вісник МСФЗ*. 2014. № 13. URL : http://ifrs.ligazakon.ua/ua/magazine_article/FZ000623. (дата звернення: 03.05.2026).

28. Чалий І.В. Визнання доходу: новий МСФЗ 15. *Все про бухгалтерський облік*. 2014. № 101 (2218). С. 20–22.

29. IFRS 15 – Revenue from Contracts with Customers. URL : <http://www.iasplus.com/en/standards/ifrs/ifrs15>. (дата звернення: 03.05.2026).

30. IRYNA SHCHYRBA, NATALIYA LOKHANOVA, NATALIYA HOLIACHUK, VALENTYNA SHEVCHENKO, YEVHENIYA KARPENKO. THE IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON ACCOUNTING TRANSFORMATION. *Journal of Theoretical and Applied Information Technology*. 30th September 2025. Vol.103. No.18. URL : <https://www.jatit.org/volumes/Vol103No18/3Vol103No18.pdf> (Scopus) (дата звернення: 03.05.2026).

ДОДАТКИ